

Sygn. akt **III AUa 1034/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Cyran /spr./

Sędziowie: SSA Marek Borkiewicz

del. SSO Robert Macholak

Protokolant: insp.ds.biurowości Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2015 r. w Poznaniu

sprawy (...) **Sp. z o.o. z siedzibą w P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanych : D. K. (1), D. K. (2), P. T., D. S.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) **Sp. z o.o. z siedzibą w P.**

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 21 stycznia 2014 r. sygn. akt VIII U 467/13

1. oddała apelację;

2. zasądza od odwołującej spółki na rzecz pozwanego kwotę 480 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

del. SSO Robert Macholak	SSA Ewa Cyran	SSA Marek Borkiewicz
--------------------------	---------------	----------------------

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. decyzjami z 7 grudnia 2012 roku, na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, stwierdził, że szczegółowo określony w każdej z nich niej przychód osiągnięty przez:

- D. K. (2) (decyzja nr (...)),

- P. T. (decyzja nr (...)),

- D. K. (1) (decyzja nr (...)),

- D. S. (decyzja nr (...)),

z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę u płatnika składek (...) sp. z o.o. stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie uwzględnił przychodu osiągniętego przez D. K. (2), P. T., D. K. (1) oraz D. S., z tytułu wypłaconych świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci dofinansowania do organizacji Świąt Bożego Narodzenia. Zdaniem organu rentowego, wypłaty z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych były dokonywane niezgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Płatnik składek (...) sp. z o.o. złożyła odwołanie od decyzji, zarzucając:

- naruszenie art. 77 § 1 k.p.a. poprzez błędne rozpatrzenie materiału dowodowego polegające na błędnym ustaleniu stanu faktycznego poprzez uznanie, iż spółka nie dokonywała oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych przy wypłacaniu świadczeń pieniężnych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci dofinansowania do organizacji Świąt Bożego Narodzenia,

- błędną interpretację art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, poprzez uznanie, iż dokonywane przez spółkę czynności nie stanowiły oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych,

- naruszenie art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 i art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych poprzez błędną interpretację postanowień § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe polegającą na błędnym uznaniu przez organ rentowy, iż do pominięcia dokonanych przez spółkę świadczeń z obliczenia podstawy wymiaru składek konieczne jest wykazanie przesłanek z art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS.

Odwołująca wniosła o zmianę decyzji w całości i stwierdzenie, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe, chorobowe oraz zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych nie obejmuje wypłaconych pracownikom świadczeń pieniężnych z Funduszu Świadczeń Socjalnych z okazji Bożego Narodzenia.

W uzasadnieniu spółka wskazała, iż podstawą do ustalenia kryterium, na podstawie którego zostały rozdysponowane środki na rzecz pracowników była indywidualna sytuacja życiowa, rodzinna i materialna poszczególnych pracowników.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z 21 stycznia 2013 roku, w sprawie VIII U. 467/13 oddalił odwołania (pkt 1-4) oraz orzekł w przedmiocie kosztów procesu (pkt 5).

Sąd I instancji dokonał następujących ustaleń faktycznych:

D. S., P. T., D. K. (1) i D. K. (2) byli m. in: w roku 2011 roku pracownikami (...) sp. z o.o. z siedzibą w P., będąc uprawnionymi do korzystania ze świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Zgodnie z regulaminem Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, obowiązującym w spółce, w zależności od możliwości finansowych Funduszu, jego środki przeznacza się na: 1) udzielanie pomocy finansowej: na pokrycie kosztów leczenia lub rehabilitacji, na zapomogi dla osób w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, na cele mieszkaniowe w formie zwrotnej lub niezwrotnej; 2) nieodpłatne lub częściowo odpłatne organizowanie różnych form wypoczynku, działalności kulturalnej oraz rekreacyjnej; 3) inną pomoc rzeczową i finansową dla pracowników, a w szczególności zakup okolicznościowych bonów towarowych.

Przyznanie świadczenia, usługi lub pomocy z Funduszu następowało w latach 2009 - 2011 roku z inicjatywy zarządu spółki lub na pisemny wniosek osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (§ 6 regulaminu). Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłaty z Funduszu uzależniano od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (§2 ust. 1 regulaminu). Jako dysponenta środków Funduszu wskazano zarząd spółki (§2 ust. 3 regulaminu).

W latach 2009 - 2011 ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w odwołującej spółce dokonywano na rzecz pracowników wypłat kwot jako dofinansowania do organizacji Świąt Bożego Narodzenia. Wypłaty były dokonywane w grudniu każdego roku. O dokonanie wypłat występowały każdorazowo związki zawodowe działające w odwołującej spółce. Wysokość świadczenia - dofinansowania do organizacji Świąt Bożego Narodzenia uzależniona została wyłącznie od wysokości wynagrodzenia osiąganego przez pracowników z tytułu zatrudnienia w spółce. Żadne inne kryteria nie były brane pod uwagę

W roku 2009 ustalono, iż pracownicy osiągający wynagrodzenie do 3000 złotych mieli otrzymać 600 złotych, osiągający wynagrodzenie w przedziale od 3000 złotych do 5000 złotych 550 złotych, a powyżej 5000 złotych 500 złotych. W 2010 roku pracownicy osiągający średnie wynagrodzenie brutto do 3500 zł uzyskują dofinansowanie w wysokości 900 zł, pracownicy osiągający średnie wynagrodzenie brutto w wysokości powyżej 3500 zł do 5500 zł uzyskują dofinansowanie w wysokości 850 zł, a pracownicy osiągający średnie wynagrodzenie brutto w wysokości powyżej 5500 zł uzyskują dofinansowanie w wysokości 800 zł. W roku 2011 wysokości progów zarobkowych pozostały bez zmian. Ustalono nowe kwoty dofinansowania, w wysokości odpowiednio: 1000 zł., 950 zł. i 900 zł.

Zasady przyznawania świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych zmieniono od 26 listopada 2012 roku i wprowadzono obowiązek składania przez pracowników oświadczeń o wysokości średniomiesięcznych przychodów brutto na jednego członka rodziny i od tego uzależniono wartość świadczenia uzyskanego ze środków Funduszu. Zmiana nastąpiła po kontroli przeprowadzonej przez pozwanego.

W grudniu 2009 roku, w grudniu 2010 roku i w grudniu 2011 roku odwołująca dokonała wypłaty na rzecz swoich pracowników, w tym zainteresowanych, kwot tytułem dofinansowania do organizacji Świąt Bożego Narodzenia, przy czym wysokość wypłaty ustalono wyłącznie w oparciu o uzgodnione ze związkami zawodowymi progi dochodowe odnoszące się wyłącznie do wynagrodzenia poszczególnych pracowników osiąganego przez nich z tytułu zatrudnienia w odwołującej spółce.

D. S., P. T., D. K. (1) i D. K. (2), w roku 2011, otrzymali odpowiednio 630,00 złotych; 630,00 złotych, 500,00 złotych i 950,00 złotych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy powołał przepisy właściwe do rozstrzygnięcia, tj. art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 4 pkt 9 tej ustawy w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, a także § 1 i § 2 ust. pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz art. 2 pkt 1 jak również art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy podniesione przez odwołującego zarzuty co do naruszenia przez pozwanego przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Postępowanie sądowe, w tym w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się bowiem na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania (vide wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2009 roku w sprawie I UK 151/09).

Przedmiotem sporu w sprawie było to, czy kwoty przypisane zainteresowanym jako przychody w miesiącach wskazanych w zaskarżonych decyzjach stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i czy w

związku z tym prawidłowo kwoty te doliczono do przychodów osiągniętych przez zainteresowanych we wskazanych w decyzjach miesiącach.

Na wstępie Sąd I instancji stwierdził, że świadczenia przyznane i wypłacone przez odwołującą pracownikom, w tym zainteresowanym, z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych tytułem dofinansowania do organizacji Świąt Bożego Narodzenia w latach 2009 - 2011 stanowiły przychód ubezpieczonych w rozumieniu wyżej cytowanych przepisów. To, że kwoty te stanowią przychód nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości, skoro niewątpliwie kwoty te są elementem przychodu ze stosunku pracy, stosownie do treści art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Jak wynika wprost z treści art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych za przychody ze stosunku pracy uznaje się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne z tym związane, a wyliczenie wskazane w powołanym przepisie ma jedynie charakter przykładowy, na co wskazuje jednoznacznie użycie sformułowania „w szczególności”.

Skoro zatem sporne w sprawie kwoty stanowią, w świetle powyższego, przychód w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w następnej kolejności należało ustalić jak wskazał Sąd Okręgowy, czy kwoty te podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne zainteresowanych.

Powołany przez Sąd Okręgowy § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku zawiera zamknięty katalog wyłączeń określonych przychodów z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W pkt 19 wskazano, iż nie stanowią podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W dalszej części rozważań Sąd I instancji wskazał warunki jakie musi spełniać świadczenie, by mogło być uznane za przeznaczone na cele socjalne.

Przepis art. 2 pkt 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych zawiera definicję legalną działalności socjalnej pracodawcy, która może być finansowana ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, przy czym jest to definicja węższa, aniżeli zawarta w art. 16 Kodeksu pracy, w którym wskazano, iż pracodawca, stosownie do możliwości i warunków, zaspokaja socjalne, bytowe i kulturalne potrzeby swoich pracowników. Oznacza to, że tylko formy działalności socjalnej wymienione w ustawie mogą być finansowane ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (tak: Katarzyna Piecyk, Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, Wolters Kluwer sp. z o.o., Warszawa 2011).

Definicja zawarta w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych sugeruje, iż sfinansowanie wymienionej w niej działalności ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oznacza, iż sfinansowanie to mieści się w pojęciu celów socjalnych. Wniosek taki jednak nie jest trafny, bowiem dla uznania, iż określone świadczenie ma charakter socjalny niezbędne jest także przestrzeganie pozostałych przepisów ustawy, w tym art. 8 ust. 1 i 2 oraz regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (vide wyrok Sądu Najwyższego z 16 września 2009 roku w sprawie I UK 121/09 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2012 roku w sprawie I UK 140/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 22 stycznia 2013 roku w sprawie III AUa 680/12).

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Ustęp 2 wskazuje, iż zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Regulamin taki stanowi źródło prawa pracy (art. 9§1 kp) i jego przestrzeganie należy do obowiązków pracodawcy jako dysponenta środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Regulamin jako źródło prawa pracy musi być oczywiście zgodny z przepisami powszechnie obowiązującymi, a zatem także z przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd Okręgowy wskazał nadto, że obowiązkową treść regulaminu stanowią postanowienia określające zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu. W regulaminie obowiązującym w odwołującej spółce, w

zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy, wskazano, iż środki z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przeznacza się na: 1) udzielanie pomocy finansowej: na pokrycie kosztów leczenia lub rehabilitacji, na zapomogi dla osób w szczególnie trudniej sytuacji życiowej, na cele mieszkaniowe w formie zwrotnej lub niezwrótnej; 2) nieodpłatne lub częściowo odpłatne organizowanie różnych form wypoczynku, działalności kulturalnej oraz rekreacyjnej; 3) inną pomoc rzeczową i finansową dla pracowników, a w szczególności zakup okolicznościowych bonów towarowych.

Świadczenia wypłacone na rzecz zainteresowanych zostało zatem przewidziane w regulaminie jako świadczenie socjalne. Sam jednak fakt, że świadczenia te zostały przewidziane w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i mogły być tym samym wypłacone zainteresowanym nie oznacza, iż miały one charakter socjalny. Dla takiego stwierdzenia niezbędne jest bowiem, by świadczenia te zostały wypłacone zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

W okolicznościach sprawy nie sposób jednak uznać w ocenie Sądu I instancji, ażeby świadczenia wypłacone zainteresowanym miały charakter socjalny i tym samym, by można je wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy nie upoważnia do przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych bez uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Odwołująca spółka, wypłacając w latach 2009 - 2011 z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych swoim pracownikom kwoty tytułem dofinansowania do organizacji Świąt Bożego Narodzenia, nie uczyniła zadość wymogom stawianym w przywołanym przepisie oraz regulaminie. Uzależnienie wysokości wsparcia finansowego na Święta Bożego Narodzenia, wyłącznie od wynagrodzenia osiąganego przez pracownika w spółce, w żadnym stopniu nie oznacza uwzględnienia łącznie, czego wymaga ustawa, jego sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Odwołująca w żaden bowiem sposób nie analizowała i nie uwzględniała tego, przyznając świadczenia, ile osób prowadzi z pracownikiem gospodarstwo domowe, ile osób pozostaje na jego utrzymaniu, jaki jest jego majątek, jakie osiąga dodatkowe dochody, czy i w jakiej wysokości dochody osiągają pozostali członkowie jego rodziny, czy korzystają z pomocy socjalnej, jakie są ich koszty utrzymania. Dopiero zebranie tego typu informacji, czy choćby w minimalnym zakresie o wysokości przychodu na członka rodziny (co ma zresztą miejsce od listopada 2012 roku) i uwzględnienie uzyskanych danych przy ustalaniu wysokości wsparcia finansowego w okresie świątecznym i zróżnicowanie wysokości świadczeń w oparciu o te kryteria umożliwiłoby uznanie, iż świadczenia te przyznane zostały zgodnie z przepisami ustawy i jako takie stanowią świadczenia socjalne. Samo zaś opieranie się na wysokości wynagrodzenia pracownika jest naruszeniem przepisu art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i brzmieniem samego regulaminu, który przewiduje w §2 ust. 1 całkowicie odmienne zasady przyznawania świadczeń z Funduszu Socjalnego.

Sąd Okręgowy zaznaczył również, że nie ma znaczenia, iż w ocenie odwołującej podział środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych dokonany wyłącznie w oparciu o kryterium związane z wysokością wynagrodzenia pracowników z tytułu zatrudnienia w spółce, był najbardziej sprawiedliwy i odzwierciedlał sytuację socjalną, materialną i rodzinną poszczególnych pracowników. Tylko bowiem szczegółowa wiedza w zakresie sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanego i jej uwzględnianie w zakresie wysokości dofinansowania do organizacji Świąt Bożego Narodzenia pozwoliłyby na uznanie, iż wypłacane przez odwołującą świadczenia miały charakter socjalny.

Sąd wskazał nadto, że ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych realizuje postulat i zarazem zasadę prawa pracy, by pracodawca w miarę możliwości zaspokajał bytowe, kulturalne i socjalne potrzeby pracujących. Podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zasada ta stanowi, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady. Stąd świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem owej zasady podstawowej nie mogą być ocenione w sensie

prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych (vide powołany wyrok Sądu Najwyższego z 16 września 2009 roku w sprawie I UK 121/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 22 stycznia 2013 roku w sprawie III AUa 759/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 28 grudnia 2012 roku w sprawie III AUa 1064/12).

W uzasadnieniach wyroków z 16 września 2009 roku w sprawie I UK 121/09 oraz z 20 czerwca 2012 roku w sprawie I UK 140/12 Sąd Najwyższy kategorycznie zaznaczył, iż świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych muszą być w każdym wypadku, bez wyjątku przyznawane z uwzględnieniem indywidualnie ocenianej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika, bowiem jest to założenie ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

W ocenie Sądu Okręgowego, w art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych mowa jest o wszelkiego rodzaju świadczeniach finansowanych z tego funduszu. Na powyższe wskazuje językowe brzmienie art. 8 ust. 2 ustawy, zgodnie z którym zasady i warunki korzystania z usług (a więc wszystkich usług, a nie tylko nieulgowych) i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1. oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie. Użycie przez ustawodawcę sformułowania „z uwzględnieniem ust. 1” nie oznacza, w ocenie Sądu Okręgowego, iż odnośnie do innych świadczeń niż wymienione w ustępie 1, regulamin może określać odmienne zasady korzystania z nich. Użycie sformułowania „z uwzględnieniem ust. 1” oznacza, iż zasady i warunki korzystania ze wszystkich usług i świadczeń finansowanych ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych ustalone w regulaminie muszą uwzględniać okoliczności wymienione w art. 8 ust. 1 ustawy, to jest sytuację rodzinną, życiową, materialną osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

W świetle powyżej przedstawionych regulacji, za pozbawione znaczenia Sąd I instancji uznał podnoszone przez odwołującą okoliczności związane z trudnością uzyskiwania szczegółowych danych od pracowników, czy też to, że sposób rozdziału środków Funduszu był akceptowany przez związki zawodowe i wszystkich pracowników. Okoliczności te nie mogą być uwzględniane przy rozstrzygnięciu sprawy. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przepisy należy bowiem stosować ściśle, ich brzmieniem, bez możliwości uwzględniania klauzul generalnych, względów słuszności itp. Forma różnicowania wysokości świadczeń w odwołującej spółce opierająca się o uwzględnianie wyłącznie wysokości wynagrodzenia pracowników, była natomiast niezgodna z powszechnie obowiązującymi przepisami.

(...) sp. z o.o. zaskarżył wyrok w całości, wnosząc apelację.

Apelująca podniosła zarzuty:

1. naruszenia przepisów postępowania - art. 328 § 2 k.p.c. - polegającego na braku wskazania w uzasadnieniu wyroku z jakich przyczyn Sąd uznał za niezasadny argument odwołującej w zakresie, iż § 2 ust. 1 pkt. 19 Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie daje podstaw do uwarunkowania zwolnienia z oskładkowania od oceny organu ZUS w zakresie spełniania kryterium socjalnego - co wpływa na treść wyroku, albowiem czyni jego treść nieweryfikowalnym przez Sąd II instancji;

2. naruszenia przepisów postępowania – art. 233 § 1 k.p.c. polegającego na braku wszechstronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez pominięcie zeznań świadków M. K., J. S., A. K., R. P. i K. P., co do faktu, iż przyjęte kryteria wypłat dofinansowania do Świąt Bożego Narodzenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych odbywały się za zgodą i na wniosek pracowników odwołującej. Pracownicy nie wnosili żadnych uwag co do przyjętego sposobu tych wypłat, co więcej, uważali je za obiektywne, sprawiedliwe, uwzględniające ich potrzeby materialne i życiowe oraz akceptowali przyjętą metodę rozdziału środków i wypłat z ZFFŚ oraz brak skonfrontowania tych zeznań z resztą zebranego w sprawie materiału dowodowego, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego ustalenia przez Sąd I instancji stanu faktycznego polegającego na przyjęciu, iż:

- wypłacone dofinansowanie nastąpiło bez uwzględnienia sytuacji socjalnej pracowników i bez uwzględnienia celu socjalnego,

- a także poprzez przyjęcie, iż odwołująca wypłacając świadczenia za lata 2009 - 2011 dysponowała realną, osiągalną, praktyczniejszą, trafniejszą niż zastosowana metodą podziału świadczeń świątecznych, pozwalającą na dokonanie wypłat w oparciu o możliwe do uzyskania bardziej trafne kryteria i informacje różnicujące majątkowo uprawnionych, które w sposób pełniejszy realizowałyby ustawową zasadę wsparcia socjalnego pracowników,

3. naruszenia prawa materialnego - § 2 ust. 1 pkt. 19 Rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ustalania wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, iż organowi kontrolnemu przysługuje kompetencja do oceny, czy środki wypłacone z ZFŚS winny podlegać oskładkowaniu zależnie od oceny organu, czy przyjęte przez odwołującego pracodawcę kryterium rozdziału tych środków organ kontrolujący uznaje za prawidłowe;

4. naruszenia prawa materialnego - art. 8 ust. 1 ustawy z 4 marca 1994 roku o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych polegającego na jego błędnej wykładni, sprowadzającej się do stwierdzenia, iż zastosowane w konkretnej sytuacji przez odwołującą kryteria podziału środków z ZFŚS nie stanowiły wydatku na cel socjalny w rozumieniu w/ w przepisu

oraz, że zastosowano metodę podziału wypłat nieodpowiednią do ustalenia życiowej, rodzinnej i materialnej sytuacji pracowników uprawnionych do otrzymania świadczeń świątecznych, a także poprzez przyjęcie, iż odwołująca wypłacając świadczenia za lata 2009 - 2011 dysponowała realną, osiągalną, praktyczniejszą, trafniejszą niż zastosowana metodą podziału świadczeń świątecznych, pozwalającą na dokonanie wypłat w oparciu o możliwe do uzyskania bardziej trafne kryteria i informacje różnicujące majątkowo uprawnionych, które w sposób pełniejszy realizowałyby ustawową zasadę wsparcia socjalnego pracowników.

Skarżąca wniosła o orzeczenie o uchyleniu zaskarżonych decyzji całości, ewentualnie o uchylenie wyroku wraz z poprzedzającymi go decyzjami w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji a także o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania przez sądami obu instancji, a w ty kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Dokonując oceny zasadności zarzutów podniesionych przez apelującą zaznaczyć w pierwszej kolejności należało, że naruszony jej zdaniem art. 233 § 1 k.p.c. dotyczy oceny materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania. Obraza wymienionego przepisu, poprzez dokonanie przez Sąd oceny dowodów w sposób dowolny lub wybiórczo, prowadzi w konsekwencji do dokonania błędnych ustaleń faktycznych w sprawie.

Uzasadnienie przez apelującą zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest w znacznej mierze zbieżne z uzasadnieniem naruszenia norm prawa materialnego, i w istocie podważa ocenę prawną faktów, których skarżąca nie zakwestionowała.

Podnosząc w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1, strona musi wykazać, jakich dowodów sąd nie ocenił lub ocenił wadliwie, jakie fakty pominiął i jaki wpływ pominięcia faktów czy dowodów miało na treść orzeczenia.

Odwołująca spółka nie zaprezentowała żadnych rzeczowych argumentów, które nakazywałyby zweryfikować ustalenia Sądu Okręgowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji prawidłowo, w granicach wyznaczonych przez art. 233 § 1 k.p.c., ustalił stan faktyczny w sprawie, opierając się na wiarygodnych dowodach z dokumentów oraz zeznań świadków.

Argumentację odwołującej w której wskazała, że Sąd I instancji pominął specyficzną strukturę zatrudnienia w spółce, funkcjonowanie systemu wsparcia socjalnego dla pracowników jako całości oraz brak celowości we wprowadzaniu innych zasad funkcjonowania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i wreszcie, zadowolenie ogółu pracowników z zakwestionowanego sposobu dystrybucji środków z funduszu, należało ocenić w świetle przepisów właściwych dla rozstrzygnięcia w sprawie.

Ponadto apelująca wprost zarzucając obrazę prawa materialnego podniosła, że zaskarżone decyzje i zaskarżony wyrok Sądu I instancji przypisuje ustalonym faktom skutki prawne, które nie mają oparcia ani w przepisach ustawy o ZFŚS, ani w przepisach rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Sąd Okręgowy nie słusznie stanął na stanowisku, iż z treści § 2 ust. 1 pkt 19 w/w rozporządzenia wynika, że wypłaty pracownikom świadczeń z ZFŚS nie stanowią podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tylko „pod warunkiem, że spełniają wymogi określone ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych”. Ta prawna ocena i wykładnia zdaniem odwołującej, jest niezasadna, albowiem nie wynika z treści cytowanego rozporządzenia. Przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia literalnie nie daje podstaw do uzależniania zwolnienia z podstawy wymiaru składek emerytalnych i rentowych wypłat z ZFŚS od warunku spełnienia wymogów określonych w ustawie o ZFŚS lub dotyczącym go regulaminie obowiązującym u pracodawcy. Organ rentowy w ogóle nie był uprawniony do badania okoliczności stanowiących podstawę faktyczną decyzji.

Stanowisko apelującej nie zasługiwało na uwzględnienie.

Dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie właściwe są m.in. przepisy ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych.

Stosownie do art. 18 ust. 1 ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi, przychód, o którym mowa w jej art. 4 pkt 9 tj. przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia m.in. w ramach stosunku pracy.

Artykuł 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi, iż przychodem ze stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródła finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

O tym m.in. jakie przychody nie stanowią podstawy wymiaru składek stanowi rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w szczególności w jego § 2 ust. 1 pkt 19 wskazano, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określa ustawa z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych; w myśl art. 2 ust. 1 ustawy, działalnością socjalną są usługi świadczone przez pracodawcę na rzecz różnych form wypoczynku, działalność kulturalno-oświatową, sportowo-rekreacyjną udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych ustawą. Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej (art. 8 ust. 1).

W pierwszej kolejności, wskazać należało, iż pozwany organ rentowy miał prawo do wydania decyzji, w której określił, jaki przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego, bowiem jest to jedno z jego zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

Jako dysponent środków pozyskiwanych ze składek na ubezpieczenie społeczne organ rentowy ma prawo kontroli prawidłowości naliczania tych składek przez pracodawcę. Także dokonywanie przez pozwanego analizy prawidłowości wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest uzasadnione. Tylko bowiem przyznanie takiego uprawnienia pozwanemu umożliwi mu prawidłową realizację przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych, do czego jest zobowiązany na mocy art. 68 ust. 1 pkt.1 z 13 października 1998 roku ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Następnie zaznaczyć trzeba, że wbrew twierdzeniu zawartemu w apelacji, Sąd Okręgowy odniósł się do argumentacji przedstawionej przez spółkę w odwołaniu i kolejnych pismach procesowych.

Sąd I instancji wyraźnie wskazał, że brzmienie art. 2 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych mogłoby wskazywać, iż sfinansowanie wymienionych w nim działalności ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych automatycznie oznacza, iż sfinansowanie takie mieści się w pojęciu celów socjalnych. Wniosek taki jednak nie jest trafny, bowiem dla uznania, iż określone świadczenie ma charakter socjalny niezbędne jest także przestrzeganie pozostałych przepisów ustawy, w tym art. 8 ust. 1 i 2 oraz regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (tak wyrok Sądu Najwyższego z 16 września 2009 roku, I UK 121/09).

W powołanym przez Sąd Okręgowy orzeczeniu Sąd Najwyższy wskazał również, że świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem kryterium socjalnego nie mogą być oceniane w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych.

Nadto, w ocenie Sądu Apelacyjnego istotnym jest, iż cała działalność socjalna pracodawcy w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ma ze swej istoty charakter ulgowy, a jej celem jest wspieranie pracowników.

Zastrzeżenie dokonane przez ustawodawcę w art. 8 ust. 2 ustawy, zgodnie z którym pracodawca w regulaminie określa zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, wskazuje na hierarchię zasad. Ta wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy, zgodnie z którą przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu, jest bowiem nadrzędna i ma charakter bezwzględny.

O tym, czy dane świadczenie stanowi przejaw działalności socjalnej pracodawcy nie decyduje jedynie okoliczność, iż pojęciowo mieści się ono w definicji zawartej w art. 2 pkt 1 ustawy, ale również to, czy przyznane zostało z uwzględnieniem zasady wyrażonej w art. 8 ust. 1.

Z uwzględnieniem powyższego należy interpretować przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia. Pracodawca może realizować cele socjalne również poza funduszem świadczeń socjalnych, wówczas jednak ewentualny przychód pracownika nie może korzystać ze zwolnienia z obowiązku odprowadzania składek w oparciu o przepisy rozporządzenia, ponieważ świadczenie nie byłoby wydatkowane „w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”.

Na zakończenie tej części rozważań dodać trzeba, że dokonując wykładni powołanych przepisów, pamiętać należało, iż brzemienne aktu niższego rzędu nie może przesądzać o wykładni aktu wyższego rzędu. Tymczasem apelująca podniosła, że § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia nie mógł stanowić podstawy zaskarżonej decyzji, ponieważ mowa w nim jest jedynie o celu przeznaczenia środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie reguluje on natomiast sposobu ich wydatkowania.

Podstawę prawną zaskarżonej decyzji stanowią przytoczone powyżej przepisy, w szczególności ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Odwołująca wydatkując środki z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych była zatem zobowiązana do uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych.

Sąd I instancji dokonał prawidłowej oceny odnośnie tego, że apelująca nie zastosowała kryterium socjalnego, w szczególności w stosunku do zainteresowanych, w okresie którego dotyczą zaskarżone decyzje. Żadna z podniesionych przez odwołującą okoliczności nie może prowadzić do zmiany tej oceny.

Przede wszystkim niesłusznie skarżąca zarzuciła, iż Sąd Okręgowy pominął funkcjonowanie systemu wsparcia socjalnego dla pracowników jako całości.

Przedmiot postępowania przed Sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznacza treść zaskarżonej decyzji. W niniejszej sprawie zaskarżone przez odwołującą spółkę decyzje dotyczą świadczeń przyznanych zainteresowanemu z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych z okazji świąt Bożego Narodzenia. Zatem w postępowaniu przed Sądem Okręgowym przedmiot ustaleń i oceny mogło stanowić wyłącznie wydatkowanie tych konkretnych świadczeń.

Przekonanie apelującej o nieadekwatności wymogów ustawowych dotyczących sposobu wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, do występującej u niej specyficznej struktury zatrudnienia, nie może, co oczywiste, zwalniać spółki z obowiązków wprowadzonych przez ustawodawcę. Przepisy ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przewidują bezwzględny wymóg uwzględnienia sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej uprawnionych. Pracodawca ma jednocześnie stosunkowo znaczną swobodę wyboru elementów podlegających ocenie. Każda próba ograniczenia i tworzenia jedynie słusznego katalogu kryteriów oceny sytuacji osoby uprawnionej do świadczenia z oczywistych względów będzie zawsze niekompletna i pewnych okoliczności nie będzie uwzględniać.

W niniejszej sprawie słuszny jest wniosek Sądu I instancji, że płatnik w ogóle nie dokonał właściwej oceny, kierując się wyłącznie średnim wynagrodzeniem uzyskiwanym przez uprawnionych.

Odnosząc się do sygnalizowanych przez odwołującą trudności w odbieraniu od zainteresowanych oświadczeń, a w szczególności problemu z oceną ich wiarygodności, to w ocenie Sądu Apelacyjnego do pewnego stopnia mogą one zostać zniwelowane poprzez wprowadzenie odpowiednio szczegółowego i jednocześnie jasno sformułowanego regulaminu oraz załączników w postaci oświadczeń.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną (pkt 1).

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, przy uwzględnieniu, iż każde z czterech odwołań wniesionych przez odwołującą stanowiło odrębną sprawę.

del. SSO Robert Macholak	SSA Ewa Cyran	SSA Marek Borkiewicz
--------------------------	---------------	----------------------